
HET GENTS KERKEPAD (Vervolg)

SINT-PAULUSKERK - Smidsestraat

Het gebied dat nu deel uitmaakt van de Sint-Paulusparochie behoorde vroeger tot de parochie van Sint-Pieters-Buiten. Na de afsplitsing van Sint-Coleta in 1894, volgde in 1902 de stichting van Sint-Paulus.

Het idee voor de oprichting van een nieuwe parochie dateert reeds van voor de eeuwwisseling. Met dat doel voor ogen liet Mgr. Stillemans in 1899 enkele huizen aankopen op de Kortrijksesteenweg.

De Staat erkende Sint-Paulus als zelfstandige parochie bij Koninklijk Besluit van 25 november 1902.

Twee maand later, meer bepaald op 23 december, volgde de canonische op-

richting. Daartoe schreef bisschop Stillemans in zijn stichtingsoorkonde:
"Inziende de vurige begeerte der geloovigen bewonende den Kortrijkschen steenweg, onder de parochie van Sint-Pieters-buiten te Gent, en de altijd aangroeiende bevolking dezer parochie;

Beoogende de meerdere eere Gods en het geestelijk welzijn onzer diocesanen;
Gebruik makende van onze Bisschoppelijke macht, volgens de voorschriften van het H. Concilie van Trente;

Gehoord hebbende onzen Synodalen Raad en de Eerwaarden Heer Pastoor van Sint-Pieters-buiten;

Met toestemming van het Kapittel;

Hebben wij goedgevonden de parochie Sint-Pieters-buiten in twee deelen te spleiten.

Wij stellen dan vast dat de parochianen die wonen op den Kortrijkschen steenweg en de aanpalende straten zullen uitmaken de nieuwe parochie, geplaatst onder de bescherming van den Heiligen Paulus.

Deze parochie, die, op ons verzoek, door de burgerlijke oppermacht erkend is geworden, zal voor grenzen hebben de linietrekking door dezelve oppermacht, op onze aanduiding, voorgeschreven, als volgt;

1° noordwaarts: eene lijn loopende derzijds van de Citadellaan en door de groote parkdreef tot de Parklaan;

2° oostwaarts: het midden van de Parklaan tot aan de spoorbaan van Gent op Brugge;

3° zuidwaarts: de spoorbaan van Gent op Brugge;

4° westwaarts: de Leie, van af genoemde spoorbaan tot aan de Citadellaan.

Wij gebiedien dat de inwoners van de opgerechte parochie voortaan als geestelijken Vader en Herder zullen aanzien den Eerwaarden Heer Emiel Van Wambeke en al zijn wettelijke opvolgers.

In de nieuwe parochie kerk zullen de kinderen gedoopt worden, in hunne plichten onderwezen en tot de eerste communie aangenomen worden;

daar ook zullen de huwelijken volgens het H. Concilie van Trente plaats hebben, daar zullen de lijkdiensten en alle andere kerkelijke plechtigheden gedaan worden; daar zullen de inwoners aan hunne paaschplicht voldoen.

Dit besluit zal afgelezen worden, den zondag 28 december 1902, onder de Hoogmis, op den predikstoel, in de parochiale kerk van Sint-Pieters-buiten, en later in de parochiale kerk van Sint-Paulus, te Gent; het zal in de archieven van beide kerken bewaard blijven.

Gegeven te Gent, onder ons handteeken, onzen zegel, en de tegenteekening van onzen secretaris, den 23 december 1902."

Wegens de afwezigheid van een kerkgebouw diende de plechtige aanstelling van E.H. Van Wambeke, op 29 december 1902, door te gaan in de Sint-Baafskathedraal.

Pastoor Van Wambeke was nu wel pastoor van de Sint-Paulusparochie, maar dan zonder een kerk, zonder een school, zonder inkomsten en met slechts een voorlopige pastorie ter zijner beschikking.

Met de toestemming van de pastoor van O.L.Vrouw Sint-Pieters mocht de zondagsmis gevierd worden in Kapel Schreiboorn aan de Kortrijksepoortstraat. Daarentegen moest men voor de begrafenissen een beroep doen op de kerk van Sint-Pieters-Buiten.

De eerste vergadering van de kerkraad van Sint-Paulus vond plaats op 8 maart 1903. Van dan af kon de pastoor op zoek gaan naar een geschikt terrein voor het bouwen van een kerk naast het zoeken naar een architect, een aannemer, de nodige fondsen en de vereiste vergunningen.

In november 1903 besloot Mgr. Stillemans tot het bouwen van een hulpkerk. Daartoe huurde de parochie een perceel grond in de Smidsestraat dat eigendom was van Mr. L. Van Hoorebeke. De huurprijs bedroeg 791,20 fr. per jaar.

Architect Valcke tekende de plannen voor de voorlopige kerk.

Op 20 oktober 1904 vroeg de pastoor aan de stad de toelating voor de oprichting ervan.

Na aanbesteding werden de werken toegewezen aan Octave De Wulf uit Gent voor 18.250 fr.

Ondertussen had het schepencollege de wettelijk voorziene tijd van veertien dagen waarbinnen zij een antwoord kon sturen, laten voorbij gaan. Om die reden deed men een aanvraag bij de Bestendige Deputatie die de toestemming tot bouwen afleverde op 9 juni 1905.

Van haar kant liet het Gents schepencollege de zaak zolang aanslepen zodat er zelfs op 24 december 1904 een proces-verbaal werd opgesteld waarin men vaststelde dat aannemer Octave De Wulf "langs de openbare weg een gebouw oprichtte, zonder voorafgaandelijke toelating van het College van Burgemeester en Schepenen."

De stedelijke toelating kwam er uiteindelijk dan toch.

De houten kerk kon op 19 maart 1905 voor de eredienst opengesteld worden, dag waarop Z.E.H. aartspriester De Bock ze inwijdde. Het gebouw kon achthonderd personen bevatten. De toren reikte 24 meter hoog. Het koor en de sacristie waren in metselwerk opgetrokken.

Daar de kerkfabriek niet over de nodige fondsen beschikte besloot pastoor Van Wambeke dan maar zelf het geld bij te passen. Hij betaalde aannemer De Wulf het verschuldigde bedrag van 20.000 fr.

Bezat de parochie nu een hulpkerk, ondertussen had men niet stilgezeten en waren de plannen voor het optrekken van een definitieve kerk reeds druk besproken. Voor het inplanten van deze kerk kwamen drie plaatsen in aanmerking. Een eerste plaats lag in de buurt van de Meersstraat, de tweede was een perceel gelegen op de hoek van de Kortrijksesteenweg en de Koningin Elisa-

bethlaan en de derde was het terrein waarop de huizen stonden die eerstijds door de bisschop waren aangekocht. Omdat men niet onmiddellijk de knoop kon doorhakken, vond men er dan maar niet beter op om voor alle drie de plaatsen een aanvraag in te dienen voor het bekomen van een vergunning tot aankoop en tot bouwen.

Voor de plannen deed men terug een beroep op architect Valcke. Ten langenaatste besliste men de nieuwe kerk op te trekken in de buurt van de Meersstraat.

Nog tijdens de voorbereidingen kwam de Eerste Wereldoorlog roet in het eten gooien. Na het beëindigen van de wereldbrand leek het er op dat de nieuwe kerk er niet al te vlug zou komen. Het bouwen was inmiddels heel wat duurder geworden.

De toenmalige pastoor De Groote besloot toen maar de houten kerk te laten herstellen en versterken en ze bovendien te laten herschilderen. Die werken zagen hun voltooiing in 1924 en kostten 25.000 fr.

Maar de nieuwe kerk zou er toch komen. Door bemiddeling van de bisschop stonden op 27 november 1927 de Dames van het Christelijk Onderwijs een deel van hun hof af om daarop de kerk te bouwen. Aan architect Valcke werd gevraagd een plan te tekenen voor een kerk in romaanse stijl, met één beuk zonder zuilen en iets groter dan de voorlopige kerk.

De stad stelde een toelage ter beschikking van 300.000 fr.

Na aanbesteding wees men op 28 februari 1930 de werken toe aan Florimond Bruxelman uit Ledeberg voor een bedrag van 2.750.180,40 fr.

Tijdens de bouw moest één derde van de houten kerk afgebroken worden.

Op zondag 29 juli 1930 kwam Mgr. Coppeters plechtig de eerste steen leggen. Bij die gelegenheid werd een koker ingemetst met daarin een document met een herinneringstekst.

Na afwerking bedroeg de totale kostprijs, zonder het meubilair, 3.652.602,39 fr.

De Sint-Pauluskerk werd plechtig geconsacreerd op 17 september 1931.

Ze heeft een totale lengte van 37 meter, is 12 meter breed en biedt plaats aan 1200 personen.

De gieterij Slegers-Causard uit Tellin bij Rochefort goot op 1 maart 1931 drie klokken die op 26 april daaropvolgend gewijd werden. Ze kregen de namen Antonius, Emilius en Johanna en wogen respectievelijk 1600 kg, 1100 kg en 800 kg.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog, meer bepaald op 25 augustus 1943, liet de bezetter de Emilius en de Antonius wegvoeren. Op 11 januari 1944 deelde de Johanna hetzelfde lot. De eerste twee klokken werden te Hamburg versmolten. Ook de derde klok versmolt men tot minder vreedzame doeleinden. Ter vervanging hin men in de toren een klein klokje met een gewicht van 50 kg en

dat afkomstig was van het klooster van O.L.Vrouw van Doornen te Eeklo. Het zou nog tot 15 september 1957 duren vooraleer de drie nieuwe klokken, gegoten bij de firma Michiels uit Doornik, konden ingewijd worden. Ze wegen respectievelijk 899 kg, 1091 kg en 1640 kg. Op 28 september, een week na de inwijding, werden ze in de toren opgehangen.

Het interieur

Het hoogaltaar en de twee zijaltaren, respectievelijk toegewijd aan het H. Sacrament (links) en aan O.L.Vrouw (rechts), zijn van de hand van De Jaiffe. De biechtstoelen werden vervaardigd door de heer Todt.

Het orgel, gebouwd door de firma Daem-De Vis uit Appelterre, werd ingewijd op 17 september 1931.

De parochianen schonken de kruisweg aan de kerk ter gelegenheid van de viering van kanunnik De Groote als 25 jaar pastoor van de parochie.

De veertien staties werden geschilderd door De Craemer en zijn ingewerkt in de muur.

De zeven obiïts in de linkerbeuk en de zes kleinere obiïts in de rechterbeuk zijn afkomstig van oude adellijke families.

De kerk bezit heel wat geschilderde glasramen.

Langs de linkerzijde:

In de doopkapel, achteraan in de kerk, drie glasramen met de voorstelling van: "De kindermoord te Bethlehem", "Het doopsel van Jezus" en een "Doopseltoediening".

Boven de biechtstoel, links: "De verloren zoon".

Boven een vlakke muur: "De goede moordenaar", van de hand van Camille Ganton-De Four uit Gent.

Boven de biechtstoel: "De goede herder".

In de kruisbeuk, boven de kruiswegstaties: "Het eerste Concilie van Jeruzalem", "De schipbreuk van Paulus" en "De onthoofding van Paulus".

In de kruisbeuk, een groot roosvenster met centraal "Christus Pantokrator". De tien glasramen die de rozebladeren vormen stellen respectievelijk voor (in de richting van de uurwerkwijzers): de adelaar van Johannes, de profeet Zacharias, Thomas van Aquino, de stier van Lucas, de profeet Micheas, de menselijke figuur van Mattheus, de profeet Ezechiël, de leeuw van Marcus, de H. Augustinus en de profeet Daniël.

In de H. Sacramentskapel, drie glasramen met: "De Emmaüsgangers", "Het Laatste Avondmaal" en "De steniging van de H. Tarcisius".

Langs de rechterzijde:

Achteraan in een nis: een Ecce Homo en Gethsemani.

Boven de biechtstoel: "De Farizeeër en de Tollenaar".

Boven de sacristiedeure: "De verloochening van Petrus".

Boven de biechtstoel: "De rouwmoedige zondares".

Boven de kruisweg, drie glasramen: "De stening van Paulus", "Het afscheid van Paulus en Barnabas" en "De weg van Damascus".

In de kruisbeuk, een groot roosvenster met centraal "De kroning van Maria in de hemel". De tien glasramen die de rozebladeren vormen stellen respectievelijk voor (in de richting van de uurwerkwijzers): Sedes sapientiae, Spéculum justiae, Turris Davidica, Porta caeli, Rosa mystica, Lelium incomparabile, Stella matutina, Turris eburnea, Vas honorabile, Arca foederis.

In de zijkapel, drie glasramen: "De boodschap", "De kruisafneming" en "De ten hemelopneming".

Boven het hoofdaltaar bevinden er zich vijftien geschilderde glasramen. De middenste negen zijn van de hand van M. Gaston, de zes overige werden later bijgevoegd. Ze stellen voor, van links naar rechts: de H. Lucia, de H. Georgius, de H. Rosalia, de H. Emilius, de H. Antonius, de H. Bavo, de H. Jozef, de H. Drievuldigheid, de H. Paulus, de H. Livinus, de H. Honoratus, de H. Raymondus, de H. Theophilus, de H. Ludovicus en de H. Joanna.

De middenste negen glasramen herinneren vooral aan de plaats waar de kerk gebouwd werd en aan diegenen die bijdroegen tot de oprichting ervan: Sint-Jozef - patroon van België, Sint-Bavo - patroon van het bisdom Gent, Sint-Antonius als herinnering aan Mgr. Stillemans, Sint-Emilius als herinnering aan pastoor Van Wambeke, Sint-Paulus - patroon van de kerk, Sint-Livinus - patroon van de Stad Gent, Sint-Honoratius als herinnering aan Mgr. Coppieters en Sint-Raymondus als herinnering aan pastoor De Grootte.

BIBLIOGRAFIE

- Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het Cultuurbezit in België - Architectuur - deel 4 nc - Stad Gent, p. 293.
- Ideler Adrienne: "Een gemeenschap groeit" en "De luister Gods", in: Sint-Pauluskerk - Gent. Jubelboek 1931-1981.

David MAES
(t vervolgt)